

SLOVENŠČINA

9

RAZLAGE IN VAJE ZA BOLJŠE OCENE V DEVETEM RAZREDU

Dragica Kapko, Nevenka Drusany in Nana Cajhen

ZBIRKA ZNAM ZA VEČ

SLOVENŠČINA 9

Razlage in vaje za boljše ocene v devetem razredu

Avtorice: Dragica Kapko, Nevenka Drusany, Nana Cajhen

Ilustracije: Marta Bartolj

knjigarna.com

Vse knjige in dodatna gradiva Založbe Rokus Klett
dobite tudi na naslovu www.knjigarna.com.

© Založba Rokus Klett, d. o. o. (2007). Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika so prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu in postopku, kot tudi fotokopiranje, tiskanje ali shranitev v elektronski obliki. Tako ravnanje pomeni, razen v primerih od 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

Založba Rokus Klett, d. o. o.
Stegne 9 b
1000 Ljubljana
Telefon: (01) 513 46 00
Telefaks: (01) 513 46 99
E-pošta: rokus@rokus-klett.si
www.rokus-klett.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6(075.2)(076)

KAPKO, Dragica
Znam za več. Slovenščina 9 : razlage in vaje za boljše ocene v devetem razredu / Dragica Kapko, Nevenka Drusany, Nana Cajhen ; [ilustracije Marta Bartolj]. - 1. izd., 2. ponatis. - Ljubljana : Rokus Klett, 2012. - (Zbirka Znam za več)

ISBN 978-961-209-725-7
1. Drusany, Nevenka 2. Cajhen, Nana
259425792

Kazalo

Glasovi slovenskega knjižnega jezika	4
Vrste besedil	7
Življenjepis	11
Opis osebe	15
Oznaka osebe	18
Opis naprave	21
Opis poti	25
Potopis	28
Ocena	31
Prošnja	34
Naročilnica	37
Sopomenske povedi	40
Členek	43
Medmet	46
Tvorjenke	48
Priredja: vezalno, stopnjevalno, ločno, protivno, sklepalno, pojasnjevalno, posledično	52
Sestava dvostavčnih in večstavčnih povedi	60
Pastavek	65
Polstavek	67
Pisanje skupaj ali narazen	71
Raba vezaja in pomišljaja	73
Prevzeta stvarna imena	76
Preizkus 1	79
Preizkus 2	82
Preizkus 3	85
Rešitve	88

Glasovi slovenskega knjižnega jezika

1 Glasno preberi besedo *pomlad*.

Iz katerih glasov sestoji? _____
 Kako zapisujemo glasove? _____
 Koliko glasov je v slovenskem knjižnem jeziku? _____
 In koliko je črk zanje? _____

2 Dopolni preglednico.

GLASOVI SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA	
8	21

Slovenski knjižni jezik ima 29 glasov in 25 črk zanje.

3 Dopolni.

ČRKA	ZAZNAMUJE GLAS
e	ozki o, široki o

Slovenščina ima 8 samoglasnikov (a, ozki e, široki e, polglasnik, i, ozki o, široki o, u); črk zanje pa je 5 (a, e, i, o, u).

4 Podčrtaj naglašeni samoglasnik.

moka, cesta, košara, koš, zvezek, oblačen, šolski, kruh, rep, ves, knjižnica

Izpiši besede, v katerih je naglašeni samoglasnik kratek.

5 Ali je v naslednjih besedah s črko e napisan ozki e, široki e ali polglasnik?

reka	_____	ves	_____
vedro	_____	kmet	_____
mesto	_____	res	_____

6 Ali je v naslednjih besedah s črko o napisan ozki ali široki o?

voz	_____	koš	_____
kosa	_____	moka	_____
lok	_____	postelja	_____

7 Iz besede *mlinarjev* prepisi soglasnike.

8 Poveži.

Soglasniki m, n, l, r, v, j so	zvočniki.
Ostali soglasniki so	nezvočniki.

Zapomni si besedo *mlinarjev*. Če v njej izpuštiš samoglasnike, ostanejo vsi zvočniki.

9 Dopolni preglednico.

SOGLASNIKI	
6	15

10 Preberi naslednjo poved.

Vremenarji napovedujejo vroče poletje.

Ali so v povedi navedeni vsi zvočniki? DA NE

11 Iz povedi *Ta suhi škafec pušča* prepisi soglasnike.

Soglasnike prepisi še iz povedi *Gad zbeži*.

Izpisani soglasniki so

a) zvočniki. b) nezvočniki.

Poveži.

P, t, k, f, s, š, c, č, h so	zveneči nezvočniki.
B, d, g, z, ž in dž so	nezveneči nezvočniki.

Nezvočniki p, t, k, f, s, š, c, č, h so nezveneči. (Zapomni si poved *Ta suhi škafec pušča*. Soglasniki v tej povedi so nezveneči nezvočniki.)
 Nezvočniki b, d, g, z, ž in dž so zveneči. (Zapomni si poved *Gad zbeži*. Soglasniki v tej povedi in dž so zveneči nezvočniki.)
 Vsi zvočniki (m, n, l, r, v, j) in vsi samoglasniki so zveneči.

Naglašene samoglasnike izgovarjaš glasneje kot druge glasove v besedi. Naglašeni samoglasnik v besedi je dolg oziroma kratek.

12 Dopolni preglednico.

NEZVOČNIKI	
6	9

13 Preberi naslednjo poved.

Karibskim laminatom bi se moralo dobro goditi, saj nimajo naravnih sovražnikov.

Kategorega zvonečega nezvočnika ni v tej povedi?

14 Napiši predlog z/s.

_____ metlo

_____ kavo

_____ dekletom

_____ žarnico

_____ iglo

_____ petelinom

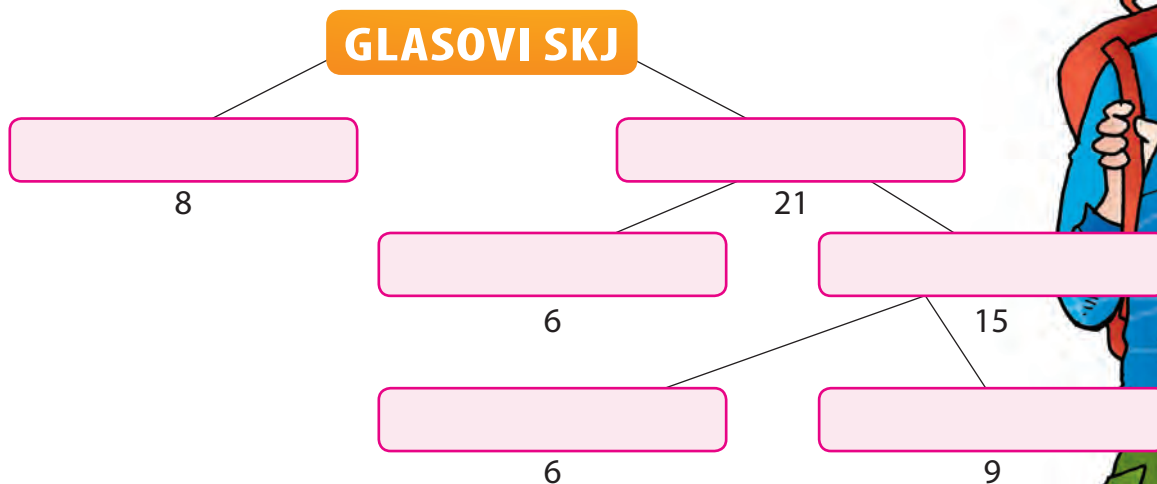
_____ njim

_____ balonom

_____ opico

Pred besedami, ki se začnajo z zvonečim soglasnikom ali s samoglasnikom, uporabljaš z, pred besedami, ki se začnajo na nezvoneči soglasnik, pa s.

15 Dopolni preglednico.

16 Napiši z/s.

_____ uro

_____ drvmi

_____ cmoki

_____ zvezkom

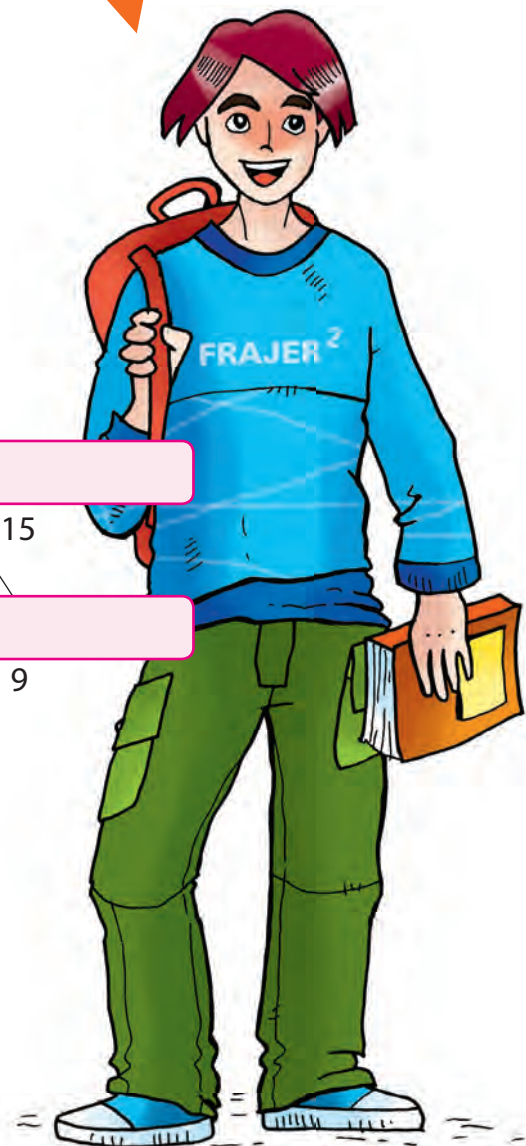
_____ žebljem

_____ Frido

_____ špageti

_____ češnjami

_____ otroki

Vrste besedil

1 Preberi naslednja besedila.

A

Miha, nujno pokliči po pouku, dogovoriti se morava o darilu za mamo.

Marjetka

B

Zgleden primer sodobnega dejavnega pouka je problemski pouk, ki pri nas ni nekaj novega, saj v splošnodidaktični teoriji o njem beremo obsežnejša razpravljanja od 1990 dalje (npr. Strmčnik 1992; Tomić 1997), zanimanje zanj pa se povečuje. Izhaja iz integrativnega pristopa, ki stremi k preseganju ločnic med konceptualnim pristopom, usmerjenim zlasti v analizo konceptov posameznih strok, in spoznavnim, namenjenim razvijanju miselnih veščin, poudarjanju izkušenskega učenja in njegovemu osmišljanju ter učenju z razumevanjem (learning by understanding) in za razumevanje (learning for understanding).

C

Naklo, 4. maj 2008

Spoštovana gospa razredničarka!

Za prvomajske praznike je naša družina odpotovala v Toskano v Italiji. Ko smo se 2. maja popoldne vračali v Slovenijo, je na cesti prišlo do verižnega trčenja, zato smo za nekaj ur obtičali v koloni. V Ljubljano smo prispeli šele 3. maja dopoldne, zato tega dne hči Manca Skok, učenka 9. a, ni mogla priti v šolo.

Prosim Vas, da ji zamujene ure opravičite.

Lepo Vas pozdravljam.

Marija Skok

Č

DELO
26. 5. 2007

Dan sonca in Noč lune

Na Trubarjevi domačiji na Rašici bo to soboto potekala zanimiva celodnevna prireditev Dan sonca, ki se bo v večernih urah prevesila v Noč lune. Prostovoljci Zavoda za razvijanje ustvarjalnosti, zavoda MedOverNet in zavoda Parnas pripravljajo festival ustvarjalnosti, namenjen vsem generacijam, še zlasti pa mladim in družinam.

Raznovrstne delavnice se bodo začele ob 11. uri, ko bodo začeli vožnjo s kanuji po Rašici, s poslikavo majic, z zabavno-gibalnimi igrami in s številnimi drugimi dejavnostmi, ki jih bodo vsako uro popestrili še z novimi zanimivostmi. Zvečer bo ob 20. uri nadaljevanje projekta Pesem.si, ki je namenjen branju, glasbi in pesmim. S. F.

2 Za vsako besedilo napiši, o čem govori.

Besedilo A: _____

Besedilo B: _____

Besedilo C: _____

Besedilo Č: _____

3 Katero besedilo ima vsakdanjo temo?

V katerih besedilih se sporočevalec razodeva?

Katero besedilo ima predpisano obliko?

Iz katerih besedil razbereš kraj in čas nastanka besedila?

Besedilo _____.

V besedilih _____ in _____.

Besedilo _____.

Iz besedil _____ in _____.

4 Izpolni preglednico.

	SPOROČEVALEC	NASLOVNIK
Besedilo A		
Besedilo B		
Besedilo C		
Besedilo Č		

5 S kljukico (✓) označi, ali je besedilo zasebno ali javno.

	ZASEBNO	JAVNO
Besedilo A		
Besedilo B		
Besedilo C		
Besedilo Č		

6 Poveži.

- Besedilo A je _____. 1 uradno
 Besedilo B je _____. 2 neuradno
 Besedilo C je _____.
 Besedilo Č je _____.

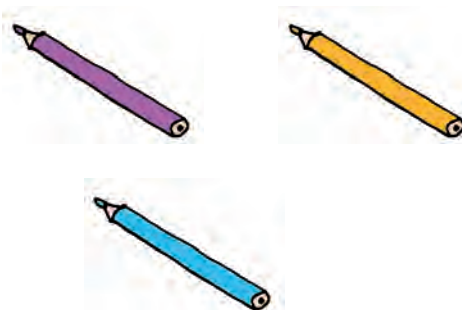

7 S kljukico (✓) označi, če trditev drži.

	BESEDILO A	BESEDILO B	BESEDILO C	BESEDILO Č
Besedilo je subjektivno.				
Besedilo je objektivno.				
Besedilo lahko napiše vsak.				
V besedilu so besede, ki jih ne razume vsak.				
V besedilu se mora sporočevalec podpisati z imenom in s priimkom.				

8 Dopolni. Izbiraj med besedami *uradno*, *praktičnosporazumevalno*, *publicistično*, *strokovno*.

- Besedilo A je _____.
 Besedilo B je _____.
 Besedilo C je _____.
 Besedilo Č je _____.

Praktičnosporazumevalna besedila:

- neuradna zasebna besedila, v katerih sporočevalec sporoča naslovniku kaj o vsakdanjih temah;
- govornjena/zapisana;
- subjektivna besedila – sporočevalec izraža svoje mnenje.

Uradovalna besedila:

- uradna zasebna besedila, s katerimi stranka posluje z ustanovo ali ustanova s stranko;
- govornjena/zapisana;
- objektivna besedila – sporočevalec ne izraža svojega mnenja.

Publicistična besedila:

- javna besedila, v katerih novinarji poročajo o zanimivih dogodkih v množičnih občilih;
- govornjena/zapisana;
- subjektivna besedila.

Strokovna besedila:

- javna besedila, ki jih tvorijo strokovnjaki in so namenjena predvsem strokovnjakom;
- raba strokovnih izrazov;
- govornjena/zapisana;
- objektivna besedila.

9 Dopolni.

Glede na družbeno vlogo sporočevalca poznamo:

1. besedila v zasebni vlogi (tj. kot prijatelji) – to so _____ besedila;
2. besedila v uradovalni/poslovni vlogi (tj. kot stranke v ustanovah) – to so _____ besedila;
3. besedila v poklicni vlogi (tj. kot strokovnjaki) – to so _____ besedila;
4. besedila v javni vlogi (tj. kot novinarji) – to so _____ besedila.

10 Katero vrsto besedila rabiš v naslednjih primerih? Označi s kljukico (✓) na ustrezno mesto v preglednici.

	PRAKTIČNOSPORA- RAZUMEVALNO BESEDILO	STROKOVNO BESEDILO	URADOVALNO BESEDILO	PUBLICISTIČNO BESEDILO
pogovor z razrednikom				
pogovor s starši				
pismo sošolcu				
novinarjevo poročilo				
prošnja ravnatelju šole				
predavanje strokovnjaka				
test				
pogovor med sošolci				
predstavitve raziskovalne naloge				
razglednica				
pogovor med predstavnikom ustanove in stranko				
strokovno mnenje o knjigi				
naročilnica				